

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет права та економіки
Кафедра мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Галузь знань	_____ 08 «Право» _____
Спеціальність	_____ 081 «Право» _____
Назва освітньої програми	_____ Право _____
Рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
професор кафедри педагогіки та психології д.ю.н., професор Велитченко Леонід Кирилович	097-213-58-50	leonidvelitchenko@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальна дисципліна «Педагогіка вищої освіти» є однією з найважливіших у структурі соціально-гуманітарної підготовки аспірантів, вона значно розширяє їхній професійний світогляд як майбутніх фахівців у сфері науково-педагогічно професійної діяльності. Зміст та технологія викладання даного курсу розраховані на ознайомлення аспірантів з системою національної освіти України, розкриття теоретико-методологічних засад, логіки та специфіки організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, усвідомлення функціональної структури професійно-педагогічної діяльності і комунікативних стратегій між особистісного спілкування, розуміння сутності сучасних підходів до управління навчально-пізнавальною і самоосвітньою діяльністю, практичне впровадження в своєму власному досвіді технологій (методів) навчання і засобів професійного самовиховання та самоорганізації.

Мета дисципліни є теоретична підготовка аспірантів до професійно-педагогічної і науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти, формування інтересу та готовності до самостійного пізнання проблем дидактики, теорії та методики професійної освіти, історії розвитку освіти шляхом опанування засад загальної методології психолого-педагогічного знання та методики психолого-педагогічної діагностики.

Передумови для вивчення дисципліни – Дисципліна «Педагогіка вищої освіти» в структурно-логічній схемі базується на набутих знаннях з наступних ОК: «Філософія», «Методологія та організація правничого наукового дослідження», «Ораторське мистецтво», «Інформаційні технології у науковій діяльності».

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Навчальна дисципліна «Педагогіка вищої освіти» забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати концептуальні та методологічні проблеми в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності, у тому числі започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності, здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

Загальні компетентності

ЗК-4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-8. Навички міжособистісної взаємодії та професійної етики.

ЗК-9. Здатність спілкуватися з представниками різних професійних груп (з експертами з різних галузей знань/видів діяльності).

ЗК-10. Ораторські навички, навички усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК-6. Здатність оцінювати ефективність і результативність впровадження нововведень (інновацій).

ФК-9. Здатність розробляти інноваційні підходи в освітньо-науковій діяльності.

ФК-14. Здатність до розроблення методичних рекомендацій щодо впровадження результатів наукових досліджень.

ФК-17. Здатність до ділового спілкування у науковому та освітньому середовищі.

ФК-18. Навички педагогічної майстерності та викладацької техніки.

ФК-19. Здатність до розробки навчально-методичного забезпечення освітніх компонент (дисциплін).

Навчальна дисципліна «Педагогіка вищої освіти» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньо-науковою програмою:

ПРН-10. Використовувати прийоми та навички ділового спілкування під час індивідуальної бесіди, у процесі колективного обговорення проблем на переговорах та у виступах перед аудиторією.

ПРН-12. Проводити лекції, практичні заняття, здійснювати поточний та проміжний контроль знань.

ПРН-13. Використовувати творчий підхід до розробки навчально-методичного забезпечення освітніх компонент (дисциплін).

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- сутність й зміст освітніх процесів;
- психолого-педагогічні концепції та методологію у світлі сучасної парадигми науки;
- знання про людину як суб'єкта освітнього процесу;
- закономірності психічного розвитку і факторів, що впливають на нього;
- закономірності спілкування й засоби керування індивідом та групою;
- закономірності цілісного педагогічного процесу, сучасних психолого-педагогічних технологій;
- системи освітніх установ й основ керування ними;
- основи організації дослідно-експериментальної роботи у сфері освіти.

Уміння:

- володіти сучасними методами пошуку, обробки й використання інформації про освітній процес;
- стимулювати учнів (студенти, курсанти) до виконання навчально-трудоих завдань для формування в них інтелектуальної та соціальної активності;
- керувати перцептивним, розумовим, емоційним, вольовим та іншими компонентами діяльності студентів;
- проектувати педагогічну діяльність на основі системного підходу;
- конструювати педагогічну діяльність на основі системного підходу;
- конструювати і реалізовувати навчально-виховний процес;
- організовувати виховний процес у різних соціокультурних умовах, регулювати та коректувати виконання педагогічних завдань, орієнтуватися у реальній навчально-виховній ситуації;
- досліджувати педагогічні явища, процеси на основі наукового підходу.

Навички:

Упорядковувати набуті знання у вигляді виконання індивідуальних завдань.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
3	90	16 / 6	16 / 6	58 / 78	2	3	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Педагогіка в системі наук про людину	11	2	2	7	11	1	1	9
Тема 2. Вища освіта в Україні у контексті Болонського процесу. Державний стандарт вищої освіти в Україні	11	2	2	7	11	1	1	9
Тема 3. Головні психолого-педагогічні закономірності розвитку особистості	11	2	2	7	11	1	1	9
Тема 4. Дидактика вищої школи	11	2	2	7	11	1	1	9
Тема 5. Організаційні форми процесу навчання у вищому навчальному закладі	11	2	2	7	11	1	1	9
Тема 6. Основи педагогічного контролю у ЗВО та основні форми його здійснення	11	2	2	7	11	1	1	9
Тема 7. Виховна робота зі Аспірантами у ЗВО	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 8. Особистість педагога та її роль у освітньому процесі ЗВО	12	2	2	8	12	-	-	12
Усього годин	90	16	16	58	90	6	6	78
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізі інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема № 1. Педагогіка в системі наук про людину. 1. Педагогіка як наука і як мистецтво. 2. Система педагогічних наук. 3. Категорії педагогіки, розкрийте їх зміст. 4. Сутність методології психолого-педагогічного дослідження.	2	1
2	Тема № 2. Вища освіта в Україні у контексті Болонського процесу. Державний стандарт вищої освіти в Україні. 1. Система освіти в Україні. 2. Юридична освіта в Україні. 3. Законодавство України про освіту. 4. Болонський процес та його ключові позиції.	2	1
3	Тема № 3. Головні психолого-педагогічні закономірності розвитку особистості. 1. Сутність понять «особистість», «розвиток», «формування». 2. Фактори розвитку людини та їх характеристика (спадковість, середовище, виховання). 3. Вікова провідна діяльність (юнацький вік). 4. Особливості періоду переходу зі школи у заклад вищої освіти.	2	1
4	Тема 4. Дидактика вищої школи. 1. Сутність поняття «дидактика». 2. Основні категорії дидактики та їх характеристика. 3. Функції навчання та їх характеристика. 4. Етапи педагогічного процесу.	2	1
5	Тема № 5. Організаційні форми процесу навчання у вищому навчальному закладі. 1. Форми організації процесу навчання. 2. Лекція та її структура. 3. Види лекцій та їх характеристика. 4. Методи навчання та їх характеристика.	2	1
6	Тема № 6. Основи педагогічного контролю у ЗВО та основні форми його здійснення. 1. Визначення категорії «педагогічна оцінка». 2. Види контролю та їх характеристика. 3. Методи і форми педагогічного контролю. 4. Дидактичні і психологічні вимоги до перевірки знань.	2	1

7	Тема № 7. Виховна робота зі студентами у ЗВО. 1.Виховання та його напрямки. 2.Національне виховання та його мета. 3.Методи і форми виховання.	2	-
8	Тема № 8. Особистість педагога та її роль у освітньому процесі ЗВО. 1.Особистість викладача вищої школи. 2.Етичні аспекти в діяльності викладача. 3.Наукова робота викладача як форма підвищення кваліфікації. 4. Педагогічна майстерність викладача.	2	-
Разом		16	6

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Педагогіка вищої освіти» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема № 1. Педагогіка в системі наук про людину. 1.Дослідження у вищій школі та роль викладача. 2.Види дослідження та їх характеристика. 3.Етапи побудови дослідження та оформлення літературних джерел. 4. Обґрунтуйте сутність методології психолого-педагогічного дослідження. Реферат: Право і педагогіка.	7	9

2	<p>Тема 2. Вища освіта в Україні у контексті Болонського процесу. Державний стандарт вищої освіти в Україні.</p> <p>1.Завдання сучасної вищої школи. 2. Нормативно-правове регулювання освітнього процесу. 3.Освітні рівні їх характеристика.</p> <p>Реферат: Правові та організаційні засади освіти в Україні. Реорганізація у вищій школі.</p>	7	9
3	<p>Тема 3. Головні психолого-педагогічні закономірності розвитку особистості.</p> <p>1.Характеристика понять «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». 2.Вікові особливості студентської молоді.</p> <p>Реферат: Характеристика біологічної та соціологічної концепцій. Психолого-педагогічна характеристика юнацького віку.</p>	7	9
4	<p>Тема 4. Дидактика вищої школи.</p> <p>1.Функції навчання та їх характеристика. 2.Індивідуальна і фронтальна форми організації навчання. Обґрунтуйте переваги і недоліки.</p> <p>Реферат: Навчання як діяльність освітнього процесу.</p>	7	9
5	<p>Тема 5. Організаційні форми процесу навчання у вищому навчальному закладі.</p> <p>1.Педагогічний процес як система. 2. Особливості діяльності викладача-лектора вищої школи. 3.Обґрунтуйте принципи навчання.</p> <p>Реферат: Лекція – основна форма організації навчання у ЗВО. Методи та форми навчання. Принципи навчання.</p>	7	9
6	<p>Тема 6. Основи педагогічного контролю у ЗВО та основні форми його здійснення.</p> <p>1.Обґрунтуйте, оцінка – це заохочення чи покарання?</p> <p>Реферат: Основи педагогічного контролю. Сутність педагогічної оцінки.</p>	7	9
7	<p>Тема 7. Виховна робота зі студентами у ЗВО.</p> <p>1.Як Ви розумієте індивідуально-диференційований підхід виховання? 2.Куратор групи та його функції. 3.Розведіть поняття «навченість» та «вихованість».</p> <p>Реферат:</p>	8	12

	Принципи організації виховного процесу. Індивідуально-диференційований підхід виховання. Мета національного виховання. Види виховання.		
8	Тема 8. Особистість педагога та її роль у освітньому процесі ЗВО. 1. Стилi діяльності викладача. 2. Педагогічна техніка викладача. Чи можна і як її розвинути? Реферат: Стиль взаємовідносин викладача та студентів у ЗВО. Етичні аспекти в діяльності викладача вищої школи. Професійна майстерність викладача ЗВО та її вплив на освітній процес.	8	12
	Разом	58	78

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
--	---

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Питання до заліку

1. Державно-нормативні документи вищої школи.
2. Державний стандарт освіти.
3. Галузеві стандарти освіти.
4. Розділи галузевого стандарту освіти.
5. Навчальний план, навчальна програма, робоча навчальна програма.
6. Схема складання модульного варіанту навчальної програми.
7. Зміст поняття «пасивний метод навчання».
8. Зміст поняття «активний метод навчання».

9. Інтерактивний метод навчання.
10. Види та функції ділових ігор.
11. Принципи організації дистанційного навчання.
12. Головні педагогічні вимоги до дистанційного навчання.
13. Педагогіка та її теоретична основа.
14. Проблеми педагогіки
15. Виховання у вузькому та широкому значенні.
16. Види освіти.
17. Поняття «освіта» та «навчання».
18. Послідовні етапи процесу навчання.
19. Предмет і завдання дидактики.
20. Сутність процесу навчання.
21. Закономірності і принципи навчання. Методи навчання.
22. Організаційні форми навчання у вищій школі і вимоги до них.
23. Перевірка й оцінка результатів навчання.
24. Розкрийте зміст понять «метод», «методика», «методологія».
25. Зміст поняття « головні дидактичні принципи»
26. Провідні дидактичні принципи.
27. Визначте, що являє собою філософський рівень методології.
28. Визначте, що являють собою загальнонаукові методи пізнання. Назвіть та проаналізуйте їх зміст.
29. Охарактеризуйте конкретно-науковий рівень методології.
30. Найважливіші види діяльності людини.
31. Трактовка поняття «навчальна діяльність».
32. У чому полягають процеси викладання і учіння?
33. Система навчального процесу.
34. Основні функції процесу навчання.
35. Методологічні засади процесу навчання.
36. Які ланки включає процес засвоєння знань?
37. Назвіть систему принципів навчання.
38. Що таке процес виховання?
39. Назвіть принципи виховання.
40. Які напрями охоплює виховання?
41. Принципи європейської системи накопичення кредитів.
42. Принципи європейської системи взаємозарахування кредитів.

**9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ**

Денна форма навчання			
Поточний контроль			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
Поточний контроль			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою
		залік
90-100 (10-12)	A	зараховано
82-89 (8-9)	B	
74-81(6-7)	C	
64-73 (5)	D	
60-63 (4)	E	
35-59 (3)	Fx	не зараховано
1-34 (2)	F	

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ здобувачів наукового ступеню доктора філософії

Оцінювання успішності навчання здобувачів наукового ступеню доктора філософії здійснюється за 100-баловою шкалою, яка переводиться відповідно в національну шкалу («зараховано», «не зараховано») та шкалу Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС – A, B, C, D, E, FX, F).

Рівень знань оцінюється:

- «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» С - від 74 до 81 балів – Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
2. Педагогіка вищої школи: [навчальний посібник] / Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І. та ін. - [2-е видання, перероб. і доп.] К.:Знання, 2005. С. 87-95.
3. Виховна робота зі Аспірантською молоддю: [навчальний посібник] / За заг. ред. Т.Ю.Осипової. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: [навчальний посібник]. К.: Знання, 2005. 486 с.
5. Рейнгард І.А. Основи педагогіки вищої школи. Дніпропетровськ, 1980. 104 с.
6. Яворська Г.Х. Основи педагогіки: Навчальний посібник. Одеса: Юридична література, 2002. 326 с.
7. Яворська Г.Х. Педагогіка для правників: Навчальний посібник. Київ: Знання, 2004. 324 с.

Допоміжна

8. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності: [навчальний посібник]. К.: Академвидав, 2009. 248 с.
9. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 185с.
10. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: [навчальний посібник]. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
11. Вознюк Н.М. Етико-педагогічні основи формування особистості: [навчальний посібник]. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 196 с.
12. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / В.М.Галузинський, М.Б.Євтух. К.: ІНТЛ, 1995. 101 с.
13. Пехота О.М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: [навчальний посібник]. Миколаїв: Іліон, 2011. 272 с.
14. Руденко В.М. Математичні методи в психології: [підручник] / В.М.Руденко, Н.М.Руденко. К.: Академ.видавн., 2009. 394 с.
15. Чепіль М.М. Педагогічні технології: [навчальний посібник] / М.М.Чепіль, Н.З.Дуднік. К.: Академ.видавн., 2012. 224 с.

Інформаційні ресурси

1. [http:// www.ido.rudn.ru/psychology/pegogical_psychology/progr.html](http://www.ido.rudn.ru/psychology/pegogical_psychology/progr.html)
2. <http://aied.inf.ed.uk/aiedsoc.html>
3. <http://eprints.zu.ua/2142/1/3.pdf>